

Flådens mødested

Oprindeligt var Samsø to øer, men omkring Kristi fødsel voksede de geologisk sammen og gjorde gennemsejling umulig. Adgangen mellem Kattegat og Århus Bugt må dog have været vigtig nok til, at man i 726 e.Kr. gravede en kanal igennem Samsøs smalleste sted.

Kanalen var ikke åben mod vest. Det sidste stykke kunne man drage eller trække skibe over på rundstokke. Kanalen fungerede både som flugtvej, havneanlæg og ved østenvind som udsejling mod vest. Der var en stor besparelse i tid, sejlads og logistik ved at trække skibe ud gennem kanalen frem for at sejle norden eller sønden om Samsø.

Når flåden samledes, skete det først ved mindre naturhavne rundt i landet, hvorefter flåden samledes på overordnede steder til togt. Det kunne være ved Isøre, Vordingborg, i Slien ved Dannevirke og ved Samsø.

Where the fleet gathers

Originally, Samsø consisted of two islands, but around the year 0, the two fused geologically, preventing through-passage. Access between the waters of Kattegat and the Bay of Aarhus must still have been so important that a canal was built in 726 AD across the narrowest part of Samsø.

The canal was not open to the west. For the final stretch, ships could be hauled or pulled across on wooden poles. The canal served as an escape route, quayside and, in an easterly wind, as a westward exit. Dragging ships out through the canal saved much time, sailing and logistics compared to sailing northwards or southwards around Samsø.

Fleet gathering started at the small natural harbours along the Danish coasts, and then each contingent was gathered at main locations ahead of expeditions. The main gathering locations were at Isøre, Vordingborg, the Slien Baltic-Sea inlet at Dannevirke and at Samsø.

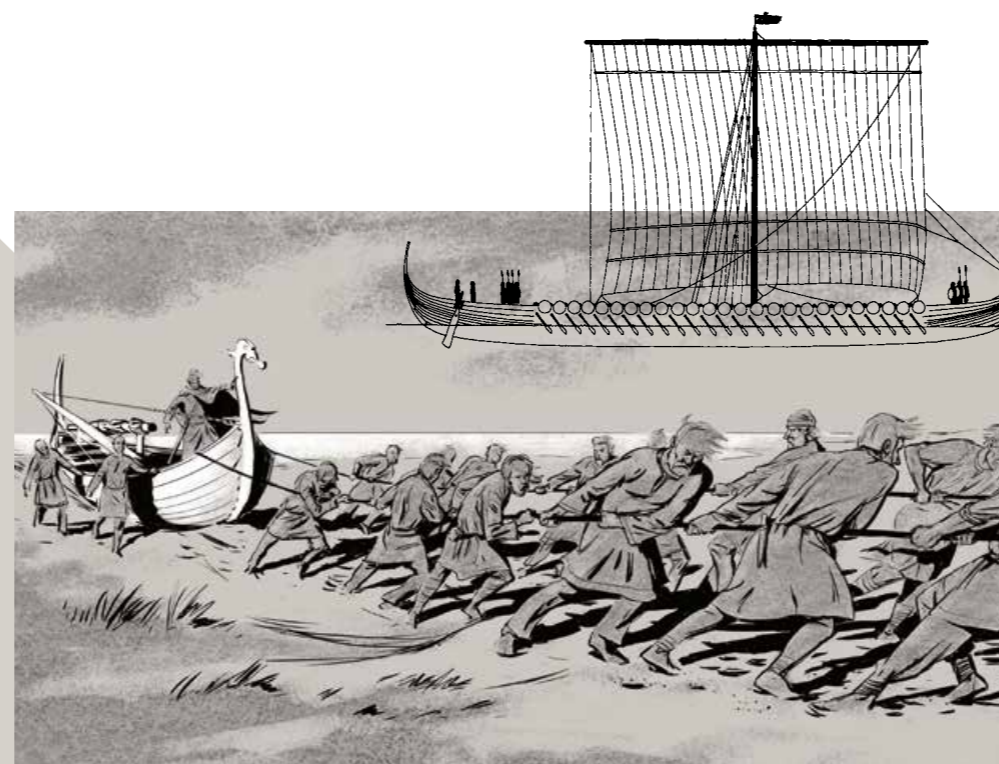

Treffpunkt der Flotte

Ursprünglich bestand Samsø aus zwei Inseln, die um Christi Geburt geologisch zusammenwuchsen und die Durchfahrt unmöglich machten. Die Verbindung zwischen Kattegat und der Bucht von Aarhus muss jedoch wichtig genug gewesen sein, um 726 n. Chr. den Kanhave Kanal an der schmalsten Stelle von Samsø anzulegen.

Der Kanal war nach Westen hin nicht offen. Das letzte Stück mussten die Schiffe auf Rundhölzern gezogen werden. Der Kanal diente als Fluchtweg, Hafenanlage und bei Ostwind als Ausfahrt nach Westen. Es bedeutete erhebliche Einsparungen an Zeit, Strecke und Logistik, die Schiffe durch den Kanal zu ziehen, statt Samsø nördlich oder südlich zu umfahren.

Die Flotte sammelte sich zunächst in kleineren Naturhäfen im ganzen Land, um sich dann an zentralen Stellen für einen Kriegszug zu vereinen. Dabei konnte es sich um Isøre, Vordingborg, die Schlei beim Danewerk oder Samsø handeln.

Skibene på denne tid var velegnede til det danske lavvandede farvand. Skibene stak ikke særlig dybt i vandet og kunne derfor sejle helt ind til kysten. De var også nemme at trække over land for skibets besætning. Det betød, at flåden var meget mobil.

LEDING

Leding er den ældst kendte militære organisationsform i Norden og Kongen var dens øverste leder. Hvert herred skulle stille med skibe, mandskab eller forsyninger til støtte for ledingsflåden. Flåden samledes udvalgte steder i landet.

FÅ MERE VIDEN

Danmarks
Oldtid i
Landskabet

Fortællinger
fra Fortiden

Militært anlæg

Kanhave kanalen er bygget i 726 e.Kr. som et militært anlæg til organisering og samling af flåden. Den er beregnet til skibe med lille dybgang, såkaldte snekker. Kanalen har haft flere funktioner, dels som flugtvej ved angreb på Stavns Fjord, som havneanlæg og som vestlig udsejling.

Kanalen er 500 m lang og 12 m bred. På den nordlige side ligger en vold af tørv og store sten samt en træksti. Kanalens sider var beklædt med et bolværk af vandrette bøgeplanker. Plankerne var 2-3,5 m lange med udskæringer til ½ m lange pløkker, der er banket ind i kanalens sider. Bolværket blev holdt fast af kraftige skråstillede egepæle.

Vandstanden på det tidspunkt kanalen blev brugt har været 60-90 cm højere end i dag. Kanalen har formentlig været i brug i 700-tallet, men er derefter brudt sammen og sandet til.

Military facility

The Kanhave Canal was built in 726 AD as a military facility for organising and marshalling the Danish fleet. Built for shallow-draft longships of the 'snekkja' class, the canal served multiple purposes: as an escape route in the event of assault on Stavns Fjord, as a harbour facility and for launching westwards.

The canal is 500 m long and 12 m wide. It is flanked on the northern side by a turf and rock embankment and a tow path. The sides of the canal are revetted by horizontal beech planking 2-3.5 m in length with slots for 1/2 m-long pegs hammered into the canal sides. The revetment is retained by thick diagonal oak piles.

The water level at the time the canal was in use would have been 60-90 cm higher than today. The canal was presumably in use in the 700s, but some time after that collapsed and sanded over.

Militärische Anlage

Der Kanhavekanal wurde 726 n. Chr. als militärische Anlage zur Organisation und als Treffpunkt der Flotte gebaut. Er ist für Schiffe mit geringem Tiefgang, sogenannte Snecken, vorgesehen. Der Kanal hatte mehrere Funktionen: als Fluchtweg bei Angriffen auf den Stavns Fjord, als Hafen und als Ausfahrt nach Westen.

Der Kanal ist 500 m lang und 12 m breit. An der Nordseite liegen ein Wall aus Torf und großen Steinen und ein Treidelpfad. Die Kanalwände sind mit einem Bollwerk aus waagerechten Buchenplanken verkleidet. Die Planken waren 2-3,5 m lang und hatten Aussparungen für ½ m lange Pflöcke, die in die Kanalwände eingeschlagen waren. Das Bollwerk wird von kräftigen schräg gestellten Eichenpfählen gehalten.

Der Wasserstand zur Zeit der Nutzung des Kanals war 60-90 cm höher als heute. Der Kanal war vermutlich während des 8. Jahrhunderts in Gebrauch, ist jedoch danach verfallen und versandet.

Kanhave kanal

KANHAVE KANAL

Kanhave Kanal er gravet igennem Samsø på det smalleste sted. Kanalen forbinder Mårup Vig med Stavns Fjord. Kanhave Kanal blev fredet som fortidsminde i 1981.

I 1995 lavede Nationalmuseet en udgravning af Kanhave Kanal. Udgravningen var vanskelig på grund af indsvivende vand, som måtte suges væk med sugespidsere. Det fugtige miljø betyder til gengæld, at dele af det originale bolværk i kanalen var bevaret.

En sikker havn

En god flådehavn i jernalder og vikingetid var en fjord, en vig eller en bred å-munding. Udsejlingen skulle være østvendt, så man var beskyttet mod vestenvinden. Den skulle have et langt strandareal til at trække skibene op på, så de lå side om side og hurtigt kunne sættes i søen.

Samlingen af en flåde tog måske 2-3 uger. Derfor skulle strandarealet have plads til hele logistikken bag en flåde på måske flere hundrede skibe, så som sejltørring, mandskab, logi og forplejning.

Flådehavne skulle af sikkerhedsmæssige grunde have en smal indsejling – enten naturlig eller bygget som pæle eller flydespærring. Derudover skulle den have en flugtrute, hvor skibe hurtigt kunne trækkes eller roes igennem. Endelig skulle farvandet omkring havnen nemt kunne overvåges.

Safe haven

A good naval harbour in the Iron Age and Viking Age was a fjord, cove or a wide river mouth. Vessels had to be able to exit eastwards for protection against the westerly winds. It also required an extended beach for hauling ships ashore so that they were berthed side by side and could be rapidly launched.

Marshalling of a fleet took perhaps 2-3 weeks. As a result, the beach had to be able to accommodate the entire logistical support system for perhaps several hundred ships, including sail drying, crews, board and lodging.

For defence purposes, a naval harbour required a narrow fairway – either natural or man-made – in the form of poles or a floating blockade. Moreover it required an escape route through which ships could be rapidly hauled or rowed. Finally, the waters surrounding the harbour had to offer easy surveillance.

Ein sicherer Hafen

Ein guter Flottenhafen in der Eisen- und Wikingerzeit war ein Fjord, eine Wiek oder eine breite Flussmündung. Die Ausfahrt sollte nach Osten liegen, so dass man vor dem Westwind geschützt war. Er sollte einen langen Strand haben, auf den man die Schiffe ziehen konnte, so dass sie nebeneinander lagen und schnell wieder in See stechen konnten.

Die Versammlung der Flotte dauerte wohl 2-3 Wochen. Daher musste am Strand Platz für vielleicht mehrere hundert Schiffe mit ihrer gesamten Logistik wie Segeltrocknen, Unterkunft und Verpflegung für die Mannschaften usw. sein.

Die Flottenhäfen sollten aus Sicherheitsgründen eine schmale Einfahrt haben – entweder von Natur her oder künstlich durch Pfahl- oder Schwimmsperren. Darüber hinaus sollte der Hafen einen Fluchtweg besitzen. Und schließlich sollte das Gewässer um den Hafen leicht zu überwachen sein.

SNEKKE

Snekken er et lille og let langskib, der især blev brugt som krigsskib. Skibet kan både roes og sejle for sejl afhængig af vind og farvand. Besætningen var omkring 30 mand, som både fungerede som sømænd og krigere.

FLÅDEHAVN

Ved udgravninger i Kanhave Kanal er der fundet spor efter aktiviteter, som har med skibenes vedligehold at gøre. Kanhave Kanalen har været en midlertidig flådehavn. Derfor er der ikke spor efter handel.

Kongens fjord

Stavns Fjorden var en af Danmarks vigtigste flådesamlingspladser. Samsø nævnes første gang i de skriftlige kilder i 1070 e.Kr. af Adam af Bremen, tysk kannik og historiker. I Kong Valdemars Jordebog fra 1230 e.Kr. regnes Samsø for en af kongens vigtigste besiddelser.

Stavns Fjord opfylder alle krav til en god samlingsplads for en flåde. Selve fjorden og dens udsejling er østvendt med en snæver indsejling, der kan overvåges. I yngre jernalder var der en flugtrute og vestlig udsejling af Kanhave kanalen. Fjorden rundt er der udsigtspunkter, hvorfra området kan overvåges.

Flere stednavne vidner om flådeaktivitet. Syd for kanalen ligger fortidsmindet Snekkehøj. Længere nede af kysten ligger Stavns, der formentlig henviser til stave; det vil sige pæle sat i fjorden som spærringer. Vorbjerg på vestsiden af øen er et vigtigt udkigspunkt.

Royal fjord

Stavns Fjord was one of Denmark's most important naval marshalling sites. Samsø is first mentioned in 1070 AD by the German canon and chronicler, Adam of Bremen. In King Valdemar's cadastre of Crown domains, Liber Census Dania, from 1230 AD, Samsø is included as one of the most important Crown possessions.

Stavns Fjord meets all requirements for a good naval harbour. The fjord itself and its seabound exit face eastwards with a narrow harbour entry which can be kept under surveillance.

Several place names are indicative of naval activity. South of the canal is the ancient monument of Snekkehøj in reference to the shallow-draft snekkja vessels. Further down the coast, Stavns presumably refers to the wooden staves driven into the fjord as blockades. Vorbjerg on the west side of the island is an important vantage point.

Der Fjord des Königs

Der Stavns Fjord war einer der wichtigsten Flottensammelstellen Dänemarks. Samsø wird zum ersten Mal 1070 n. Chr. von dem deutschen Kanoniker und Geschichtsschreiber Adam von Bremen erwähnt. Im Liegenschaftsbuch König Valdemars von 1230 n. Chr. wird Samsø als eines der wichtigsten Krongüter bezeichnet.

Der Stavns Fjord erfüllt alle Anforderungen an einen guten Flottenhafen. Der Fjord selbst und damit die Ausfahrt weist nach Osten. Die Fahrrinne ist eng und leicht zu überwachen.

Mehrere Ortsnamen zeugen von Flottenaktivitäten. Südlich des Kanals liegt das vorgeschichtliche Denkmal Snekkehøj. Weiter an der Küste hinunter liegt Stavns, was vermutlich auf stave hinweist; das heißt Pfähle, die als Sperre in den Fjord eingerammt wurden. Vorbjerg an der Westseite der Insel ist ein wichtiger Aussichtspunkt.

STEDNAVNE

Omkring Kanhave Kanal findes fortsat stednavne som indikerer, at her var et samlingssted for flåden for mere end tusind år siden. Stednavne kan afsløre et steds historie. Ofte kan stednavne vise meget langt tilbage i tid.

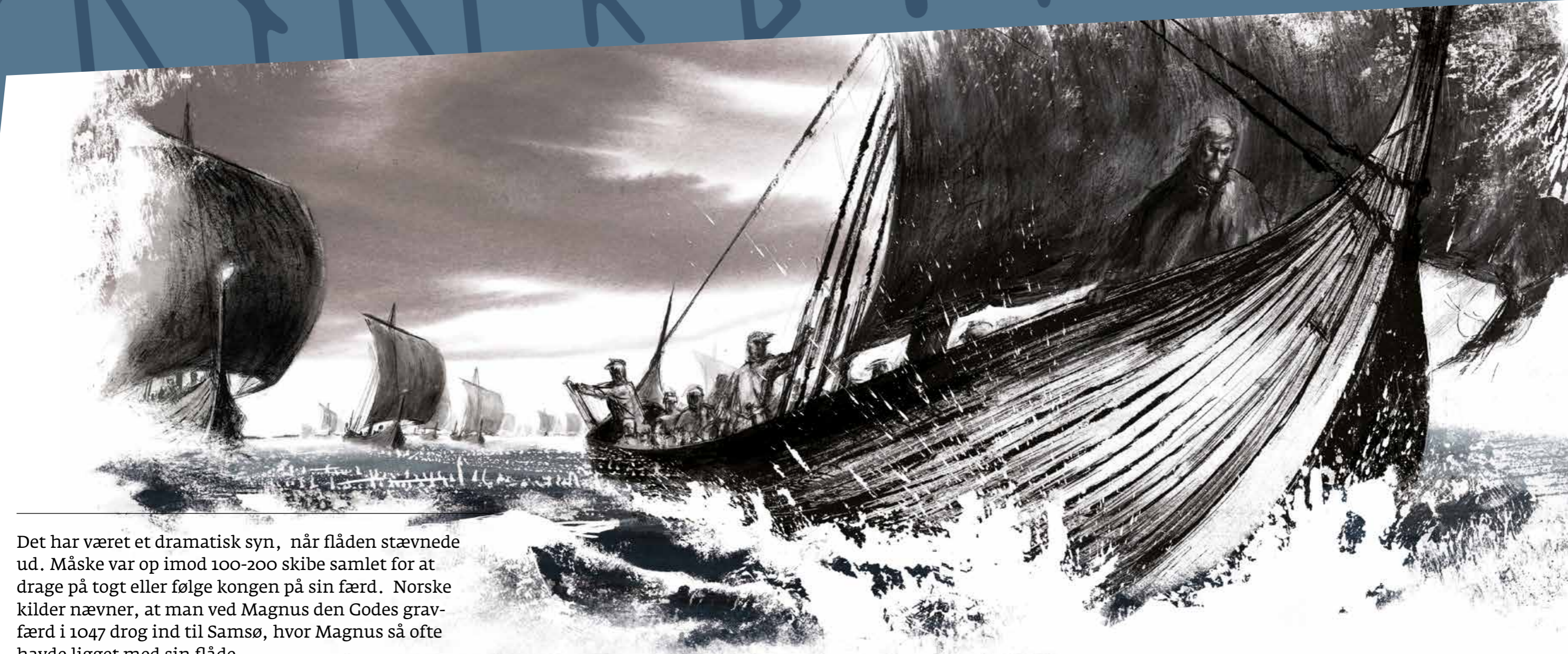
GOD UDSIGT

Overvågningen af Stavns Fjord har været nærmest ideel med mange gode udsigtspunkter. Ved Stavns Made mod syd har der været et stort vådområde, som også kan have været en del af flådeområdet.

KANHAVE KANAL

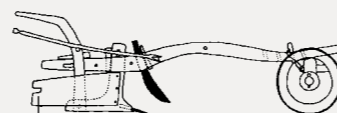
KULTURARV I DANMARK

Det har været et dramatisk syn, når flåden stævnede ud. Måske var op imod 100-200 skibe samlet for at drage på togt eller følge kongen på sin færd. Norske kilder nævner, at man ved Magnus den Godes gravfærd i 1047 drog ind til Samsø, hvor Magnus så ofte havde ligget med sin flåde.

TIDSLINJE

750 e.Kr. Bjowulfkvadet fortæller om danske helte og hofliv i en kongehal, der måske har ligget ved Lejre.

900-tallet Muldfjælsploven opfindes. For første gang har man en plov, der løsner og vender mulden.

2000 Vikingernes gamle guder dyrkes stadig. I 2003 blev Asatrossamfundet Forn Siðr godkendt af kirkeministeriet. I 2009 blev en hedensk gravplads indviet.

430 e.Kr. Den hellige Patrick udbreder kristendommen i Irland.

500

793 e.Kr. Vikinger angriber klosteret på øen Lindisfarne ved den engelske østkyst.

1000

1019-1035 e.Kr. Knud den Store herskede over Danmark og England fra 1019 - 1035. Med ham sluttede vikingetiden.

1500

1952 Vikingetiden er populær i film, tegneserier og teater. I 1952 opføres det første vikingespil i Frederikssund.

2000

KANHAVE KANAL

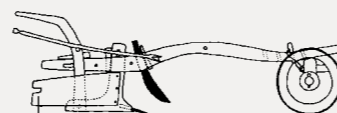
KULTURARV I DANMARK

Kanhave Kanalen er gravet ved håndkraft. Arbejdet må have været hårdt og har krævet mange hænder. Det store anlægsarbejde har kun kunne gennemføres med en stram styring. Sandsynligvis var det kun en konge med mange folk under sig, der kunne stå for at lave kanalen.

TIDSLINJE

750 e.Kr. Bjowulfkvadet fortæller om danske helte og hofliv i en kongehal, der måske har ligget ved Lejre.

900-tallet Muldfjælsploven opfindes. For første gang har man en plov, der løsner og vender mulden.

2000 Vikingernes gamle guder dyrkes stadig. I 2003 blev Asatrossamfundet Forn Siðr godkendt af kirkeministeriet. I 2009 blev en hedensk gravplads indviet.

0

500

1000

1500

2000

430 e.Kr. Den hellige Patrick udbreder kristendommen i Irland.

793 e.Kr. Vikinger angriber klosteret på øen Lindisfarne ved den engelske østkyst.

1019-1035 e.Kr. Knud den Store herskede over Danmark og England fra 1019 - 1035. Med ham sluttede vikingetiden.

1952 Vikingetiden er populær i film, tegneserier og teater. I 1952 opføres det første vikingespil i Frederikssund.

